

БОРИС ОЛЕКСАНДРІВ

МОЇ ДНІ
ЛІРИКА

1946

БОРИС ОЛЕКСАНДРІВ

МОЇ ДНІ

ЛІРИКА

ВИДАВНИЦТВО „НОВІ ДНІ“
ЗАЛЬЦБУРГ 1946.

Обкладинка М. Бутовича
Друкарня Видавництва „Нові Дні“
Тираж 2500.

ПРИСВЯТА

Ти не сумуй осінніми почами,
Що після юності затихла, як луна...
Ще прийде час, — і знову перед нами
Засяє даль — і світла, і ясна...

Ти не сумуй, що грози безупинні
Нам з чужини закрили рідину путь.
Настане час, — і квіти жовто-сині
На попелах, з руїни зацвітуть...

1945.

М О Р Е .

В незнаний світ пливе мій утлий човен,
А моря глиб за валом котить вал...
У сіті хвиль заплівся місяць повен,
То засія, то згасне, як онал...

Грай, море, грай ! Коти зелені гриви,
Благослови — на втіху чи на згин !
Десь в самоті лишились рідні інви,
А чужина терпкава, як піолин...

1946

I M P R O V I Z A C I Y

Там, на заході, сонце вмирало,
(Хтось на обрію ранні відкрив...)
І проміння його погасало
У вечірньому присмерку пив...

Йду в простори німі, ясноликий,
(Сонце вмерло під саваном хмар)
І стаю непоборно-великий,
І радію, що в серці пожар !

Закінчилася оргія муки,
(Сонце вмерло, а промінь живий !)
В мене в серці хвилюються звуки
І співають, що я молодий !

Тихо лістється мелодія чиста...
(Насувається піч весняна).
Заридай же ти, пісне вогниста,
Щоб до хмар долетіла луна !

Йду в простори і дихаю вільно...
(Цесь зоря спалахнула на мить...)
Мос серце велике, свавільне,
Розширяється, б'ється, щемить...

1939.

* * *

*

Давні, хвилюючі почі !
Як це любити вас ? мушу !
Ясні чаруючі очі
Серце полонили, душу !

Згадую вечір, діброву,
Чарі осінньої казки...
Дівчинко ! Хочеться знову
Серцю вечірньої ласки !

Там, за ясним небокрасм,
Радості зірка рум'яна...
Думкою рвуся в безкрас...
Лесбіс, де ти, кохана ?

1940.

ПРОЩАННЯ

„Ти до мене прийшла, як минуле“..

В. Сосюра.

Одинока, захурена, чула,
У вечірньому золоті інш,
Ти до мене прийшла, як минуле,
Як ласкавого вітру порив...

Сизим присмерком вечір курився,
Огорталися смутком гай...
Як тоді я з любов'ю дивився
У захурені очі твої !

Догорали огні... В супокої
Тихо линула пісня нова.
І для тебе, для тебе одної,
Я шукав полум'яні слова !

— — — — —
І, здавалось, нахмурились далі,
І на душу спустилася тінь,
Як самотня тоді, у печалі,
Ти від мене пішла в далечінь...

Я не плакав... Прощаальною грою
Не освячував трепетну мить.
Тільки серце мое за тобою
Ще і досі тривожно щемить...

Тільки там, у пахучому гаю,
Дави ю казку шепочутъ листи...
Чи повернеш, кохана ? Чекаю,
Як чекас нас май золотий...

1940.

*

Подихом теплим війнуло,
Чую я знову весну,
І щось молоде сколихнуло
Ночі-дущі глибину...

В серці гамуючи звуки,
Кинуся думкою в синь:
Знаєш ти холод розлуки?
Будь мені вірна! Прилинь!

1940.

Д О М А Т Е Р І

Я іду золотими стенами,
Де сумують вітри на шуті.
Не журися, зневірені мамо,
Що линшаю тебе в самоті...

Мене кликали зоряні далі
І далекий, в диму, небокрай...
Мамо-мамо ! Не плач у печалі,
Сумовитого серця не край !

Пам'ятаю : в задумі стояла,
Тихий вечір курився і чах...
Ти в дорогу мене виряджала
Із гіркими сльозами в очах...

Десь далеко в полях, за рікою.
Погасали вечірні огні...
І тоді я востаннє з журбою
Подивився у очі ясні...

Цілував твої втомлені руки
І тебе, як умів, розважав...
А за річкою хтось про розлуку
І про захід вечірній співав...

Гасли тіні. Ріка шумувала...
Я пішов у нічну каламуту,
А матуся ще довго стояла
І дивилась на синову путь...

1939.

Догоряє вечірній огонь,
Укривається тінями далі,
Десь далеко ридає гармонь
І роз'ятрює давню печаль...

Я блукаю один у тиші,
Осипається перлами день ...
І здається: у темній душі
Починається пісня пісень...

1940.

НА ВОКЗАЛІ

— Процай, процай! — і тільки глухо чути
Вагонів стук

 крізь морок туману...

О, ні, сумна,
 ніколи не забути
Твоїх очей прозору глибину...

Процай, зоря! Я погляд твій чудовий
Відчуло знов

 у теплім сяйві нив,

Як щастя сон...

 Як захід пурпuroвий,
Що у душі неспокій залишив...

1940.

Р А Н О К

Огнєцвітом далі зайнялися,
Срібні роси грають на зорі...
Дівчино сумна ! Подивися :
Над рікою квіти-янтарі...

Я прийшов до тебе повен співу,
Бо й сади у співах, у цвіту...
Подивися ж, дівчино, без гніву,
Подаруй усмішку золоту !

Наче промінь дивного іамиста,
Що вогнями сяє на грудях,
Ти така хороша, промениста,
З голубими далалями в очах !

І надвечір, встане лиш зірниця,
По знайомій стежці у саду
Я до тебе, юна чарівниця,
Із моїми друзями прийду.

Буде вечір золотом горіти,
Пахощами віятиме сад.
І похилить тихо свої віти
До землі прозорий виноград ;

Розцвітуть багрянці небокраю...
Але те, що в серці я пошу —
Вогнянє і лагідне „кохаю“
Я тобі, можливо, й не скажу ;

Часом того зовсім' не чекаєш,
Але враз настане дивна мить...
Чарівниця-дівчинко ! Ти знаєш :
Я тебе нічому не любить ! .

Не даремно ж роси зайнялися
І огнями грають на зорі...
Дівчинко сумна ! Подивися :
Над рікою квіти-яитарі...

1940.

З У С Т Р І Ч

Я зустрів ї... Очі печальні
Загорілись на хвильку огнями
І погасли... як обрій дальні
За останніми світлими днями...

Я любив ї... Згадую почі
І Дніпро, і вечірню задуму...
Як горіли заражені очі
Золотою усмішкою суму!..

Я люблю ї... Милу подругу
Я це й досі кохаю до болю...
О, мій вітре, розбий мою тугу,
Рознеси по широкому полю!..

1940.

„Подивилася ясно — заспівали скрипки“
П. Тичина.

Подивися щиро. — Може ми й не друзі?
Обійми востаннє. — Не прийду повік...
Тільки вітер віє, гірко плаче в тузі
Ta сумної чайки серце крає ікрик...

Знав я, чув душою: щастя, як химера —
Засіяє ясно, — і умре в журбі...
Обійми ж востаннє... Очі — як озера.
Душу, муки серця — все тобі, тобі...

1941.

* * *

Люто завивас
За вікном зима,
Серце гірко крас
Самота піма...

За стіною — поле,
Вітер, путь, дроти...
Доле моя, доле,
Де блукаш ти?

1941.

* * *

*

Прошуміли дощі, пролилися на ливи росою,
Стиглі країлі упали на дальній закурений
шлях...

Твої очі були, наче небо, обмите грозою,
І синіла фіялка на тринадцятих юших грудях...

Шлях без краю лежав, підсніці простяглися
навколо,
У душі пломеніла усмішкою сонячна мить...
І хотілося вірити, що серце піколи-піколи
Не забуде тебе, не захоче повік розлюбить...

1941.

Полонянко ! Ти знову сумна...
Самоцвітами захід горить,
Над рікою ехилась сосна
І журливо про щось шепотить...

Ти згадала утрачені дні
І кохання, і сум по почах,
І я бачу, як сонця огні
У твоїх догоряють очах...

Так, далеко умчала весна,
Догорів її день золотий...
Тільки в пам'яті : поле, сосна,
Діямантовий вечір ясний...

Ти приходила піжна така...
Десь шумів, затихаючи, бор,
Та вечірнього сонця рука
Малювала на пивах узор ;

Тихий легіт будив далечіль,
А у небі — як сум — журавлі...
І лилася серпанкова тінь
На зажурені груди землі...

Ні, мені не забути вечорів
І напоєніх росами трав;
Знову чую я дух полянів,
Що тоді над полями стояв...

І зривається клич: Не сумуй!
Шляхом волі ще підемо ми!
Ти, кохана, прийди, зачаруй,
Хоч на хвильку мене обійми!

1941

П А Р У С

(З Лермонтова)

Біліс парус одинокий
В незмірній моря ширині...
Нацо він кинув рідний снокій
І що шукає в чужині?

Шумує вітер, хвиля грас
І щогла хилиться тонка...
О, ні, він щастя не шукає
І не від щастя утіка!

Під ним глибінь ясній лазурі,
Над ним проміння теплій рії...
А він, бунтарник, просить бурі,
Неначе в бурях — супокій...

1940.

* * *

* * *

„О любви твоей, друг мой,
не раз я мечтал”...

С. Надсон.

Про любовь твою, друже, я марив не раз,
І в задумі почай, у тіністім саду,
Коли росяний рій то займався, то гас,
Я до тебе взвивав...

! тебе, молоду,
Я кохав над усе !..

По алеях, один,
Я невтомно блукав без надії, без сна;
Вітер тugoю нах... А здаля, з верховин,
Долітали пісні, і співуча весна
Колихала мене...

Вже ранкова імла
Виновзала з долин і гасила зірки,
Час за часом минав... Але ти не прийшла,
Не збудила надій, і своєї руки
Не дала потиснуть...

А, бувало, колись
По алеях ясних ми ходили одні
І найкращі думки, що в душі береглись,
Ми ділили, як дар... І чудові пісні
Ти плекала в душі...

Я пригадую гай,
Величавих берез колонаду ясну,
Ти співала тоді... І заслухався гай,
Ніби пісню твою незрівнянну, сумну,
Він також розумів...

Але все те — пройшло...
Пролетіло, як дим, як ранковий туман,
І в задумі німій я схиляю чоло
Перед миром видінь...

І — душі своїй нац —
Їм усе віддаю: і безсоння ночей,
І затасаний біль недоснівагих дум,
І тривоги життя...

Бо ласкавих очей
Я не бачив давно... І несказаний сум
Мої груди пройма.

О, гаї золоті,
Величаво-німі надбужанські поля,
Ви — як зоряній сон... Як надії святі,
Як задумана синь і молитва моя...

1942.

В Х В О Р О Б І

Я умру, моя квітко весняна,
І розлуки вже близиться мить.
Бо у грудях — незгосна рана
І шекую кров'ю ятрить...

Ти прийди... У хвилину розлуки,
І останню відходячи путь,
Я ще зможу безвольній руки
На прощання тобі простягнуть...

Я скажу тобі, іцирі, пророчі,
Ті слова, що в душі бережу...
Або — гляну в захурені очі
І нічого тобі не скажу...

1942.

Я Н Е Ж А Л І Ю

(З Лермонтова)

Я не жалію за тобою;
Ні твій привіт, ні докір твій
Вже не одізветься луною
В душі зажуреній моїй.

Знай: ми чужі. Свості волі
За тихий погляд не віддам.
І так я жертвував доволі
Твоїй усмішці і очам;

І так один, у самотині,
Коли печаль була, як піж,
Я руйнував дуні святыні,
Щоб полюbitь тебе сильніш.

Хто зна? Хвилини поклонення,
Що протекли тобі для втіх,
Я, може, вирвав у натхнення,
А чим ти замінила їх?

У тишині, під шовком неба,
Ти обіцяла щастя день.
І я даремно, задля тебе,
Знечіпив дар моїх пісень.

Хіба я зінав, що зло образу
Мені готують в тишині?
Ти не була такою зразу,
Якою стала в чорні дні.

Але прощай! Люби другого,
Хай доля сяє вам обом.
Чого б то не було земного
Я не залишуся рабом.

До гір чужих, на південь милий
Я, може, знов направлю путь.
Але занадто ми любили,
Щоб про любов таку забути!

Віднині стану я втішатись,
Ловити втіхи кожну мить.
В любові циркі присягатись,
Але нікого не любить.

Почну лукавиці безбожно,
Щоб не любить, як я любив.
Хіба жінкам повірить можна,
Коли вже янгол одурив?

Я був готов на смерть і муку,
Я не жалів у битві труда,
Щоб молоду і ніжну руку
Безумець! — запівай раз стиснуть!

І серця жар, надію, славу —
Я все до ніг тобі поклав!
Мою любов хіба ти знала?
Так, знала. Я тебе не знав!

1942.

Д О ***

Ой, і далекими ж лунами
Давні озвалися дні!
Ми покохалися юними,
Серце відкрили весні.

Вірили: теплою ласкою
Нас привітас життя.
Стане чудесною казкою,
Сном золотим забуття.

Вийду, бувало, я почами,
Стану над річкою, жду...
Мила! Очима дівочими
Ти ж обіцяла: „Прийду!“

Місяць повис над хатиною,
Хмарка набігла на ріг...
Я тебе кликав „дитиною“,
Палко любив і беріг.

— — — — —
Мчалися роки, мов віхола,
Днями змінялися дні...
Де ж це ти, рідна, від'їхала? —
Думав я в почі сумні.

Може в чужині, в похмурості,
Шлях твій окутала мла?
Ні! Чарівливої юності
Ти розлюбить не могла!

Так. Не збагнути, не зміряти
Суть потасмну речей...
Бачу я знову — чи вірити? --
Погляд веселих очей.

Ти повернулася, зоряна?
Тільки чому... не одна?
Так усміхася зморено,
З уст твоїх — віддих вина...

Хто ж це отруйними трүнками
Так тебе, квона, звихнув?
Пальці маленькі — дарунками
З тъм'яних кілець обтягнув?

Думав: повернешся мрією,
Юна, безжурна, ясна...
Але зустрівся... з повією,
Муко моя, вогняна!

Як же це? Злою розвагою
Так хіба гасять житті?
Стань же, мій болю, зневагою,
Длям тим нема вороття!

Вірю я: може ще мукою
Дні ті окупиш колись...

— — — — —
В серці моєму гадюкою
Біль і зневіра сплелись...

1943.

І І С Л Я Б О Ю

Багряні поля... Десять на заході сонце
померхло...
Неозорі ліси наливалися тінями вщерть.
Прислухалася піч... І гармат насторожені жерла
Віщували грозу, невблаганину пророчили
смерть...

Десь промчав буревій... Підіймалися хмари
над степом...
Вогнелікі громи відізвалися ще раз:
„Процай!“
І заплакала піч... А під чорним роз'ятреним
небом
Засинав чулім сном мій коханий засмучений
край...

1943.

Ой хрести серед поля, хрести,
І на пагорках квіти — не в'януть...
Вже ніколи синам не прийти,
Не побачити нееньку кохану...

Там, де битва проносила жах,
Де тополям обнатено віти,
Тихо сплять на широких полях
України великої діти.

Не здолали... Зваліла орда!
Налетіла, як вихор, як тучі...
Ні, не дармо та чайка рида,
Над розораним полем лєстючи...

Ой хрести серед поля, хрести...
Зажурилося поле безкрас...
Тільки сонця огонь золотий
На уквітчаних пагорках грає...

1943,

О СІНЬ

(З Ол. Толстого)

Осінь. Осипається весь наш тихий сад,
Листя з позолотою в далечіні летять.
Тільки там, замріяні, в тишіні долині,
Червоніють китиці в'янучих жоржин.

Радісно і боліче... В серці сум заляг.
Мовчки твої рученьки грію на грудях...
В очі тобі глядючи, тихо сльози ллю,
Не умію вимовити, як тебе люблю ...

1944.

* * *

*

Я знов один. Шумливим, хмурим світом
Блukaю сам, а душу крис тьма...
Чи наші дні коли назвемо літом,
Чи буде вік зненавиця зима ?

Синіс даль. Розлого хилить віти
Зелений клен у мене за вікном.
А близько — бій. Журитись, чи радіти? —
Не знаю сам... Похмурим, диким спом

Здається все. Червоні ріки плинуть,
А ми клепем і молимо богів.
О, доле, доле ! Мушу тут загинуть,
Чи донесеш до нових берегів ?..

1944.

П О Л К О В О Д Е Ц Ъ

За долиною — бій... Уже близько ворожі знамена.
Батальони ідуть, і тривожно рідас сурма...
Ворогів — не спінить. Наближається хвиля
Порятунку нема... [шалена, —

На гарячім коні прилетів величавий і грізний:
„Гей, до бою, брати! Наша слава у волі святій!“
Батальони ідуть, батальони незламно-залізні,
Але серце — на бій.

У огні небокрай... Чорні коси димів над полями.
Батальони в пилу, і розсіяний ворог біжить...
Він коня зупинив. І карі очі сміються огнями,
Рахманіє блакить.

1944.

* * *

N. K.

1944.

· О СІНЬ

Відшуміла садамп весна,
Тихі ночі — ласкаві і зірні...
Ти десь ходиш, одла і сумна,
Де колишуться тіні вечірні...

Гасне вечора лік золотий,
І чоло твое світле — в задумі...
О, якби мені, зірко, прийті
І розвіяТЬ гіркі твої думи !

Теплі тіні блукають в саду...
Чуєш ? Осінь замріяна дніше...
Я по стежці знайомій іду,
Вітер золото кленів колине...

Десь пожарами міниться світ...
Лине думка до рідної хати :
Чи ти ходиш тепер до воріт,
Як бувало, мене виглядати ?

Я прийду, одинока, прийду !
В'яле стомлене серце від муки...
Буду знову у нашім саду
Цілувати тонкі твої руки.

І в'огнями засіяну даль
Все перейдене кину з докором.
Щоб ніколи-ніколи нечаль
Не вилася з ясним твоїм зором...

1944.

В КАРПАТАХ

Горді скелі звелися в блакить,
Тепло дихають камні від спеки.
Ой, шумить верховина, шумить,
Та спивають до сонця смереки...

Лишне горами радісний крик —
Поспішають гуцули до танку.
Тут ночами блука Лісовик,
Виглядаючи звабливу Мавку...

Поміж горами стежка, як вуж,
Написала химерні кривульки...
А в часи посивілі Довбуш
Тут на скелі курив свою люльку...

1945.

С И Н

Синам України, що загинули в бо-
ротьбі з окупантами — присвячено.

Догоряло село до краю...
Різав очі червоний сніг.
А навколо — ворожа зграя,
І прокляттям — ворожий сміх...

Вийшла з хати старенька мати-
Дико ухнув шалений набій...
— Ой, сини мої!
— Ой, соколята!
І — затихла в журбі пімій...

Рвали небо далекі грози,
Завівали сніги полини...
Вітер звіяв гарячі сльози,
Бо від гір повертається син;

І за кров, за невинні муки
Ой, і томко ж дзвеніла сталь!
Обважніли від шаблі руки,
У чеканні застигла даль...

Не тужила далека мати,
Тільки ворон упився вщерь
Злою кров'ю займанця-ката,
Що хотів нам пришести смерть.

І коли повертали вранці,
Вже не плакав з вітрами дуб. —
Син ішов на чолі повсталців,
А на шапці яспів тризуб. .

1944.

Ч О Р Н Е З О Л О Т О

Білий сніг почорнів від пилу;
Чорна грязь облягла ріку.
А тут кажуть: когось убило.
Завалено когось в штреку...

Молять небо зачахлі вишні:
О, дихнути немає сил!
Тут були колись ниви пшениці,
А тепер — тільки чорний пил.

В наші будні пе трудно вмерти.
Мов скінчти похмурий том.
І чого ти, людиню вперта,
Вічиу землю бурини кротом?

Знаю: мусині точить її груди,
Добувати застиглу кров,
Щоб розбиті у бурях люди
Підіймалися з руїн знов.

1945.

* * *

1944,

С А М О Т А

Я шукав самоти... Коли квітнула юність весела
І раділи життям, і сміялися щастю брати,
Я спокою шукав у далеких задуманих селях,
У розлогих полях золотої шукав самоти...

Бо — люблю самоту... Грас небо спокійне і
ясне,
Над просторами піль тільки трепетна чайка
літа...

І так мирно кругом, коли сонце над обрісм
гасне,
А навколо стоять, наливаються соком жита...

Та — боюсь самоти... Часом лихо підступне і
чорне
До останніх святынь підіймає в погрозі ножа...
Я боюсь самоти, коли холодом душу огорне
І в печалі німій заридає самотня душа...

Я б не зніс самоти! Не кохав би вечірні за-
грави.
У далеких полях не леліяв би тишу святу...
Ні, я б серце мое від безсилої муки скривавив,
У просторах чужих я б навіки прокляв са-
моту...

Січень 1945.

Д О***

Нашо болі забуті множить,
Вільну думку займати в бран?
Я не буду тебе тривожить,
До минулих торкатись ран...

.Хай падворі і в серці лютий, —
Буду мужнім, хоч прийде згин.
Я так само, як ти, забутий,
І так само, як ти, один.

Може тужиш, що долі зерна
Густо вкрила полин-трава...
Наших весен ніщо не верне,
Хоч і думка про них — жива.

Часом впіду в самотні почі —
Безгоміння... Вітри і тьма...
Ех, пішов би десь в світ за очі,
Тільки шкода — шляхів нема!..

Січень 1945.

НА ЧУЖИХ ДОРОГАХ

Сестрі Галині.

І чи довго, скажи, нам шукати загублену долю,
У сумній чужині чи діждати кінця наших ліх?
Чи, зневаживши все, і уста закусивши до болю,
Нам судилося вік по дорогах блукати чужих?

Розумію: не день. Почуваю: здригнути наші
лави...

Так уперто ї дарма ми шукали священих
ножів!

На дорогах чужих я об камені ноги скривавив,
У безвіллі своїм я до всього тепер збайдужів...

Бо ніхто не прийме. І ніхто не зустріє при-
вітом.

Попелища і кров... Тут би звірем до місяця
вить!

Може в тому наш гріх, що ми краю бездоль-
ного діти,

Що ми землю свою над усе осміліли любить?

Я не ремствую. Ні. Тільки в серці — пудъга
полинева,

І незбулих надій на душі осідаюча муть...

Бо далеко поля, де цвіла наша юність виш-
нева,

А дороги чужкі в нерозгадану далеч ведуть...

Лютий 1945.

С П О В І Д Ъ

„По яких ще дорогах шукати
причиной долі?“

Є. Малашюк.

Загубилася доля в бою,
Дику бурю душа моя чує...
Я над красм безодні стою,
А безодня шумить і вирує...

Розлютовано б'ються вали,
Плаче стомлена чайка над морем...
І здається, мов з сірої мли
Хтось до мене говорить з докором:

„Ти неправдою дні ці прожив,
Побоявся відвертого бою.
О, навіщо ти хату лишив,
Блудним сином пішов чужиною?“

Там лишилася мати стара,
І нема кому поля орати.
О, пора вже, приблудо, пора
Новернувшись до рідної хати!“

І докірливий сум цих речей
Тяжким каменем падав на душу;
І не раз у брезесонні почей
Я розпачливо кидався:

мушу!

О, я мушу вернутись до вас,
Дорогі мої друзі і ниви,
Поки в серці огонь не погас,
Поки в серці буяють пориви!

Я ж не байдуже вас залишав,
В сіру далеч рушаючи сміло, —
Тяжкий сум мої груди стискав
І засмучене серце боліло...

Я ж незлічені почі і дні
Тільки вами, сдиними, й марив!
І благав: Богоносні огні,
О, пошліть животворчих пожарів!

Але далеч німа і глуха
До роз'ятрених днів огнепланих.
Знову плуг замінила соха,
А пожари палили невинних.

І тепер — наче валиться світ.
Чути крики: і втіха і болі...
Я стою біля чорних воріт
І чекаю химерної долі..,

Так, даремно я в далеч пішов,
Паливодам повірив даремно.
У чоботях нема підошов,
А на серці — похмуро і темно.

Нищі знаю: ні кат, нітиран
Не знімуть лицемірної маски,
Поки в бурях не згоймо ран,
Що дістали з чужинкої ласки.

І ті бурі — минулого жах,
За окрадені дні, за недолю,
Знов запалять пожар по иочах,
Загартують в огні нашу волю.

Так, я мушу вернутись до вас,
З боєм вибороть щастя примаріс,
Поки в серці огонь не погас,
Поки сили не стратив намарне!

Лютий 1945.

Ні, лукаво очей не примрежуй,
Не кажи, що сумує душа.
Ти до мене, як завше, байдужа,
І, як завше, безмірино-чужа...

Знаю: будуть і жалі, і сльози,
І печаль відшумілих надій.
Чуєш, Кайом вітер голосить,
Замітас шляхи суховій?..

Лютий 1945.

К О Н І

Пружиній помах розвіяніх грив,
Непривітливий усміх зими...
Хтось на заході люльку курив
І полями стелілись дими...

Ех, і коні — неструмана мить,
Як у сні, пролітаєм ліси.
У обличчя нам вітер шумить,
Від натуги риплять полози...

Тільки сонце горить золоте,
І від нього — веселкою — сніг.
Ви куди мене, коні, мчіте? —
Вже нікуди немає доріг...

Лютій 1945.

ПІСНЯ

Де ж той долі шукати?
Всюди пожари і кров...
Марно я з рідної хати
В буряшу далеч нішов...

В тузі лишилася мила...
Боже, чи вернущ колись?
Зоряні почі тужила,
Кликала марно: вернись!

Всюди невблагані круки...
Як же, кохана, прийти?
О, зрозумій мої муки,
Мужньою будь і прости!

Ниуть надламані крила,
Ні, не злетіти вже ввісь!..
Може нам доля судила
Більше повік не зійтись?

Може під буряшим небом
Станеш безрідною й ти...
Буду молитись за тебе,
Світлу любов берегти...

Лютий 1945.

В КА В' ЯР НІ

Уже за північ. Стихла річ,
Кагайчик — ледве блима...
Холодним звірем біла ніч
І бура за дверима.

Ми довго-довго без керма
Ішли, забувши втому.
О, пиймо, друже! Сіра тьма
Укрила шлях додому!

Настиали знову хмурі дні,
Лютують фуги в борах.
Ми довго йшли, а вдалені
Сміявся хижо ворог.

Незмірио бариться весна
І сонце ясногруде.
О, пиймо, друже! Хто бо зна,
Що з нама завтра буде!

Давно не бачу рідних піль,
Де тепла тиша висне.
Але терплю, хоч ярий біль
Іноді серце тисне.

Прозорі склянки — повні вщерь,
Вишо таке рум'яне!
О, пиймо, друже, поки смерть
Прийде і в очі гляне!

У нашім краю — ворог злий,
І кат не знає суду...
Десь мила тужить... О, налий,
Нехай на мить забуду!

Та скоро — буряним дощем
Народна месть прорветься.
О, пиймо, друже, поки ще
У грудях серце б'ється!

...Уже за північ. Стихла річ,
Каганчик — ледве блима...
Холодним звірем біла ніч
І буря — за дверима...

Лютій 1944.

В Г О Р А Х

Переходимо гори. На міть
Чимось теплим війнуло з долин,
Де притишено вітер шумить
У засніжених вітах ялин.

В'ється шлях перед нами крутий,
Поруч села завіяні сплять...
Я не знаю, чи довго ще йти,
Але стомлені ноги болять.

Мокрий вітер нам очі сліпить...
О, прийди, благодатна весна!
Сірі тучі закрили блакить,
У тривожних громах далина...

Лютій 1945.

МАТИ

Нависала розпукою ніч.
Хтось ридав і молився в сльозах...
Колихалося полум'я свіч,
Мерехтіла журба в образах...

Одинока і бліда, мов тінь,
Скорбна мати завмерла в плачу.
Та ніхто її тужніх молінь
В ту розбурхану ніч не почув...

Рвався звірем у полі буран,
Сіяв поночі краплі росин.
Може там, серед поля, від ран
Одиноко вмирав її син?

Нависала розпукою ніч...
Сірі ниви жадали грози.
Колихалося полум'я свіч,
Золотило сумні образи...

Червень 1945.

ЕНГАРМОНІЙНЕ

Не благав, не молився, не кляв..
Все було величаво і просто:
Тільки в синяві місяць зринав,
Ти виходила завше до мосту,

Де в таємному плесі озер,
В голубому повиті промінні,
В нерозгадану сітку химер
Запліталися світло і тіні...

І, як зваблива фея полів,
До погожого озера в гості
Ти приходила... Й довго без слів
Ми дивились, як дихає простір...

О, крайно моя степова,
Україно, зажурена бранко!
Десь медівкою пахла трава
І акації дихали п'янко...

Синій місяць поля голубинь,
І здавалися зайвими речі,
Бо ти знала, що палко любив
Я тебе, і сузір'я, і вечір...

Тільки думи труїла іржа:
Чи навіки зі мною ти, горда?

Переливами грала душа,
Озивалася теплим акордом...

— — — — —

Не благав, не журився, не кляв...
Все було незабутньо і просто:
Срібним лебедем місяць гуляв,
Сині тіні снувалися з мосту...

I, задумана фея полів,
До самотнього мрійника в гості
Ти приходила, й довго без слів
Ми дивились, як молиться простір...

1945.

МОВ У БІЛОМУ СНІ...

Б. І.

Мов у білому сні,
Мої думи розмаяні...
Помарнованих сил
Нізащо не вернуть.
І пливуть мої дні,
То сумні, то осяяні,
Без керма і вітрил
Чужиною пливуть...

Вітер жалі несе
На шляхи мої зореві.
І від синіх яруг —
Сумовиті пісні...
Я закинув усе:
І надій, і пориви...
Тільки ти мені, друг,
Як зоря вдалені ..

Рвали землю бої...
І, недолею пігнані,
Ми пішли у вогні,
У примари пожеж...
Бачу очі твої,
То сумні, то усміхнені,
І здається мені,
Що ти скоро прийдеш...

Гори в сяїві озер
І білястого криєва.
Мріють сіні верхи
Вдалені за вікном...
Друже-брате! Тепер
До коханого Кисва
Всі дороги-шляхи
Поросли полином!..

— — — — —

Мов у білому сні,
Мої думи розмаяні.
Помарніваних сил
Нізащо не вернуть...
І пливуть мої дні,
То сумні, то осяяні,
Без керма і вітрил
Чужиною пливуть...

1945.

З А М И С Т Й С О Н Е Т У

Зрозумів: ти була не моя.
В серці блиснули промені лез...
Тільки лагідні віти берез
Шепотіли кохане ім'я...

І не міг розгадати: Чому?
Тихо чахнула осінь сумна,
І байдуже зі свого вікна
Я дивився у чорну пітьму...

Зрозумів: ти далека, мов сон...
Наче ясної зірки огні
Ти майнула... І сумно мені
В сині шиби сіяв Оріон...

Загартованим лезом ножа
Холодила чоло мое ніч,
І здавалося: знову до віч
Зазирасш ти горда їй чужа...

1945.

У вечірньому шумі садів
Одноко край поля сидів.
Похилилась його голова
І співав сумовиті слова...

Вторив пісні задуманий бір..
І лилась вона далі, до гір,
Де, пасучи отару овець,
Тихо слухав її чужинець.

І звучала та пісня: „Чужий!
О, чи знаєш ти край золотий,
Де волошки, де спів солов'я?
Та країна — вітчизна моя...

Я там сіяв, і жав, і орав,
Але зараз — неситий украв,
Розорив нашу землю вкінець...
О, чи знаєш ти це, чужинець?

Криє дні мої чорна пітьма,
Ні родини, ні друзів нема...
Тільки посох незрадливий мій
Та на сірих полях суховій...

Все, що тільки я мав і любив,
Лютий ворог украв, загубив...

Але може ще кров'ю сердець
Він заплатить за все, чужинець!“

...У вечірньому шумі садів
Одинокий і блідпй сидів,
Похилилась його голова
І співав сумовиті слова...

1944.

МІСТО

Кривавий вихор вогняний
Промчав, — і місто в ранах.
І знову стяги Сатани
Тріпочуть на майданах...

І стане гадкою вікам,
Незрозумілим змістом:
О, як у ноги ворогам
Упало горде місто?

Це кара дикої пори,
Чи, може, рід наш вимер?
І хмуро дивиться з гори
Великий Володимир...

1944.

С О Н Е Т

А. С.

На схили гір лягла прозора тінь.
Тебе нема, і сумно гасне вечір...
Великий Дзвін*) підіяв льодові плечі
І позира в таємну голубінь...

В моїх очах — ні скарги, ні молінь, —
Даремний жаль, безсило-марні речі.
Стирає час, під дихий спів хуртсі,
Блакитну грань омріяних відінь...

І чужини безрадісна, сувора
Вбиває цвіт моїх рум'яних літ.
Тебе нема, і сумно гаснуть гори...

Але в думках — як дивний самоцвіт
Мені гориши... І в сірій чужині
Тебе зову, творю тобі пісні...

1945.

*) Gross Glockner, назва гори в Каринтії (3798 м.)

Н А Д О З Е Р О М

Мерехтіла глибінь... І вечірнього золота зливи
Огортали поля, пломенили мереживо нив
І задуманих вод теплотонні розливи,
А березовий вечір сміявсь і п'янив...

І самотня душа, незображеного трепету повна,
У простори німі поривала нестриманий гін...
Золотіли поля... То задумана осінь безмовна
Неозорим житам посыдала вечірній уклін...

1944.

* * *

*

Чи кохаю? — не раз ти питала мене,
Чи пісень моїх жар не хвилева зірнища,
Що примарливо в небі на мить спалахне,
Одинокому серцю часами присниться?

Я не знав того сам. Але вірив тобі,
Серед лиха і бур бачив сонце химерис.
Та не вернеться знову літа голубі,
Пережитого доля ніколи не верне...

Вже кохані поля я давно занехав,
Груди туга пройма, криє смуток довчасний...
Може й справді тебе я повік не кохав,
А кохав у тобі тільки вимисел власний?

Сумно, хмуро кругом... І надій — не знайти,
Не прийдеш, як колись, молода, довгожданна....
Ходить туга в садах, обриває листи,
Важко дихає втомую осінь туманна...

1945.

359

Припадав до землі стоголосий буран;
Попрощалися мовчки, щоб вмерти за Тебе...
Хижо бліснув огонь... І розораний лан
Глухоб зойкнув луною до сірого неба...

Хтось явився, як чомста, і зник у імлі,
До відрази наситивши спрагу криваву.
В'язли ноги у теплій, червоній землі,
Гомоніли вітри про геройство і славу...

Вихряйими садами шумів листопад,
Від розпукні осінньої плакали стріхи...
І радів, і потворно клубочився гад,
Захлинаючись яро від низької втіхи...

Але той, хто хоробро чоло молоде
Ставив смерті назустріч, не впав надаремше.
Вічна правда вогнями безсмертя цвіте,
Кида в марево давнього сяйво тасмне...

1945.

*

*

Ти підкralася знову до серця вужем,
Лиходійко таємна, несказана тugo !
Стелить зоряні килими небо чуже,
Сиві кучері мороку нестить над лугом ..

Я дивлюсь крізь осяяні шиби вікон,
Як останній багрець доторяє на хмарах...
Диха чарами спокою звабливий сон,
А з далекої сутіні кличе гітара...

О, не плач, мос серце! Крізь марево днів
Понеси мою тугу за грани і можі!
Знову чайкою рветься душа до степів,
Неспокійною думкою далі мережить...

1946.

Д З В І Н

(З білоруського поета О. Солов'я)

Лунає правди вічний дзвін,
Гуде, не знає змори,
І лише тужно, звучно він
За гори, ген за море...

За морем, горами — спокій..
І люди сплять спокійно.
...А над колискою надій
Хтось меч підняв розбійно.

Невірців душі, як сльота,
На люд, на край напали.
І сина Божого — Христа,
Залпродавши, розп'яли.

Христових праведних синів:
Віддали на згиноту.
А дзвін — той дзвін усіх віків —
Укинули в болото.

Спалили край наш, а тоді
Людей у світ погнали,
Майбутнє кинули біді,
Минуле розтоптали.

— — — — —

Здавалось, знищили життя
Невірники безчесні.

Здавалось — все у небуття
Пішло і не воскресне.

Здавалось, змовк павіки дзвінця,
Скінчивши дні останні.

Ніхто не чув, як плакав віп
У топкій вічній твани.

Ніхто не знає, як дзвонів гнів
Збирався в лункий гомін...
Дзвін стрепенувся, задзвенів,
Ударив дужим громом.

З туманів сивих давнини,
Із ланцюгів полону
Почули вольності сини
Клич правди і прокльону.

Проклін — невірцям смерть і страх,
А правда — ранок дивний.
Я на вигнанницьких шляхах
Почув той клич призовний:

„Виходь, мій сину! Уставай,
Нас кличуть волі весни!
Іди за правду в бій! Твій край
Без правди не воскресне!“

І з далів, з світу усього,
І він, і я — мільйони —
Ідем ми, знаємо чого, —
Ідем на поклик дзвону!

І мрійно стеляться лани,
А очі зоряте в тузі
Туди, де манять з даюни
Вітчизна, хата, друзі...

1946.

А К О Р Д И

„У далину задумано глядити...
С. Гординський.

1.

Ти в далину задумано глядити
І виплива повільно перед зором
Чудовий сад, і поле, і комини
Над ілесом вод, де мріють осокори ..

Хай це була коротка світла мить,
Та чудо-сон розвіяти не можна...
Минає день, і зболено щемить
Твоя душа самотня і тривожна...

2.

Ти в ланцюги закута, рідна мово,
А над усім — недоля, лихо, тліні...
Та збережу гаряче вільне слово
І не піду в Каносу на поклін...

Нехай і так Минули дикі війни
І на землі хоч напис „рай“ на клей!..
Та хоч земля здавалася спокійна,
„А все ж таки“... — сказав був Галілей...

3.

І продзвенять крізь морок днів і меж
Мої пісні, у бурях долі куті,

I може ти у звуках їх найдеш
Огонь душі, відраду на розпутті...

Не споминай кривавих чорних тем:
З минулих літ мені усе знайоме!
Та все мине, і тільки серця щем
Ти понесеш, як згадку, в ісвідоме...

31. 12. 1945.

* * *

*

І піду по панелях бродить,
А в вікні, у готичнім вікні,
Хтось чекатиме, може, в цю мить,
Усміхнеться нежданно мені...

І таємного розпачу зло
Вил'є зразу, мов сонце росу...
Може тої усмішки тепло
Я крізь будні, як дар, пронесу...

1946.

В Е Ч И Р Н Я П I С Н Я

Я за те полюбив твої очі ясні,
Що задуму степів прочитав у зіницях,
Що бездонну блакить, а не далі сумні
В їх побачив крипцях.

Я за те полюбив твое світле чоло,
Що паньому--натхнення і думка спокійна,
Що його не захмарить ні кривда, ні зло,
Ні журба безнадійна.

Я за те полюбив твої тихі пісні,
Що в них чую любов — молоду, без-
корисну...
Що ці звуки і вечір цей знову мені
Нагадали Вітчизну.

1946.

З А М О К

Задумою віків холодні віють мури,
Минуле криючи в понурій тьмі бйиниць,
Коли про славу тут співали трубадури,
А переможені скилялись мовчки ниць..

Тут у боях кувалась велич славна,
Що дзвоном-піснею пройшла в далекі дні...
Чи може й тут чужинна Ярославна
Колись давно ридала на стіні?..

1946.

ЖИВЕ, НЕВМИРУЩЕС СЛОВО

(З білоруського поета В. Дудзіцького)

Пестив довго тебе, шанував і беріг,
Повишив піснею, смутком діброви
У години круті біля чорних доріг,
О, живе, невмирущес слово!

Пробудися, молю я, зорій і цвіти,
Не згинайся під вихорем новим.
По руїнах і крові прямуй до мети,
О, живе, невмирущес слово!

Кожним гуком дзвени над просторами нив,
Мчися в край мій на крилах вітрових,
Душі братнії стрілами кривди противи,
О, живе, невмирущес слово!

1945.

П О Е Т О В І

(З Пушкіна)

Поете! Не зважай на відголос народний:
Захоплених визнань пройде хвилевий дим.
Почуєш дурня суд і сміх юрби холодний,
Але до того будь байдужим і чужим.

Ти цар. Живи один. З чуттями серця згодний,
У брами вічного іди шляхом твердим.
Зорею світла ціль ясніє перед тим —
І нагород не жди за подвиг благородний...

Вони в самім тобі. Чужим гадкам не вір,
Суворіше за всіх оціниш ти свій твір.
Чи ти вдоволений, химерний творче слави?

Вдоволений? То хай юрба собі шумить
І на олтар плює, де твій огонь горить,
І марно гудить трон твій величавий...

1945.

Ти ніколи не будеш чужою,
Бо для мене ти світла, як день.
Це для тебе, єдина, з тогою
Я збираю на мисто пісень..

Та коли по гарматних розгулах
Ми повернемо в рідні сади,
Ти не згадуй мені про минуле,
Пережите в душі не буди.

1945.

З М І С Т :

Присвята	3
Море	4
Імпровізація	5
Давні, хвилюючі почі	6
Процання	7
Подихом теплим війшulo	9
До матері	10
Догоряс вечірній огонь	12
На вокзалі	13
Ранок	14
Зустріч	16
Подивися щиро	17
Люто завивас	18
Прошуєміли дощі	19
Полонянко! Ти знову сумна	20
Парус (З Лермонтова)	22
Про любов твою.	23
В хворобі	25
Я не жалію	26
До***	28
Після бою	30
Ой хрести серед поля, хрести	31
Феінь (З Ол. Толстого)	32

Я знов один	33
Полководець	34
І навіже не прийду?	35
Осінь	36
В Карпатах	37
Син	38
Чорне золото	40
І коли по грозі	41
Самота	42
До ***	43
На чужих дорогах	55
Сповідь	45
Ні, лукаво очей не примрежуй	48
Коні	49
Пісня	50
В кав'ярні	51
В горах	53
Мати	54
Енгармонійне	55
Мов у білому сні	57
Замість сонету	59
У вечірньому шумі садів	60
Місто	62
Сонет	64
Над озером	64
Чи кохаю? — не раз ти питала	65
359	66
Ти підкralася знову	67
Дзвін	68
Акорди	71
І піду по панелях бродить	73
Вечірня пісня	74
Замок	75
Живе невмирущє слово	76
Поетові	77
Ти ніколи не будеш чужою	78

